

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar; given Stockholms slott den 24 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför t. f. chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Quensel:

I skrivelse den 21 december 1938 har vattenfallsstyrelsen hemställt, att till utförande av civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverk måtte ställas till styrelsens förfogande ett belopp av 800,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 127.

Innan jag ingår på styrelsens framställning torde jag få erinra om följande.

I Kungl. Maj:ts av 1938 års riksdag bifallna proposition, nr 214, angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven framlades en av vattenfallsstyrelsen uppgjord plan för åtgärder till skyddande av landets större vattenkraftsanläggningar mot anfall från luften. Enligt denna plan skulle, såvitt avsåg civiltekniska åtgärder vid statens anläggningar, de viktigare kraftstationerna förses med bombskyddstak, vilka beräknades draga en sammanlagd kostnad av 2,395,000 kronor, samt i övrigt skyddsanordningar vidtagas för ett belopp av 3,765,000 kronor. Med sistnämnda belopp avsågs att bestrida kostnaderna för — förutom viss materiel — huvudsakligen skyddsrum och stängsel, anordningar för minskande av översvämningrisker och snabbt stoppande av maskiner, splitterskydd samt förbättrat skydd mot eldrisk.

Med hänsyn till angelägenheten av att varje ny kraftstationsanläggning, som på grund av sin storlek är av allmän betydelse för kraftförsörjningen i landet, från början så anordnas, att den erhåller ett efter förhållandena tillfredsställande skydd mot anfall från luften, föreslogs i propositionen, att den under byggnad varande kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven skulle förses med bombskyddstak. Kostnaderna för detsamma beräknades till 625,000 kronor och skulle bestridas av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond. Beträffande frågan om anordnande av bombskyddstak å de övriga i utredningen angivna statliga kraftstationerna, vilka samtliga äro färdigbyggda och tagna i bruk, uttalade departementschefen, att densamma borde upptagas i annat sammanhang.

Vad angår de övriga civiltekniska åtgärderna hade vid förslagets framläggande med stöd av statsmakternas beslut vissa arbeten redan utförts för en sammanlagd kostnad av 205,000 kronor, varför de då återstående åtgärderna representerade en kostnad av 3,560,000 kronor. I propositionen tillstyrktes vidtagandet av dessa åtgärder. Med hänsyn till att desamma voro av beskaffenhet att lämpligen kunna utföras under en period av minskad arbetstillgång fastställdes icke någon tidpunkt för deras vidtagande utan förutsattes, att denna skulle bliva beroende i första hand av utvecklingen å arbetsmarknaden. I samband därmed uttalade emellertid departementschefen, att, därest på grund av planerade revisionsarbeten vid kraftstationerna eller andra förhållanden särskilda skäl skulle föreligga att oberoende av arbetsmarknadssynpunkter utföra de berörda skyddsåtgärderna, hinder därför icke borde föreligga.

Beträffande finansieringen av senast berörda civiltekniska åtgärder föreslogs, att kostnaderna för fasta anläggningar, t. ex. skyddsrum och reservavstängningsanordningar, skulle bestridas på samma sätt som föreslogs i fråga om bombskyddstaket å kraftstationen vid Stadsforsen, medan kostnaderna för övriga anordningar i anslutning till förut tillämpad praxis skulle bestridas av statens vattenfallsverks driftsmedel.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 275, därom framställda förslag upptog 1938 års riksdag å beredskapsstat för innevarande budgetår till civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftanläggningar ett förskottsanslag av 1,100,000 kronor.

På därom av vattenfallsstyrelsen gjord framställning anvisade därefter Kungl. Maj:t genom beslut den 14 oktober 1938 till utförande av vissa i styrelsens skrivelse i ämnet angivna civiltekniska luftskyddsåtgärder ett belopp av 517,000 kronor, att utgå av likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond. Nämda arbeten ansågos böra få utföras under innevarande budgetår, för att de av vattenfallsstyrelsen skulle kunna på lämpligt sätt inpassas i pågående arbetsprogram. Genom deras utförande vid tillfällen, då de normala byggnadsarbetena minskade i omfattning, skulle erhållas tillgång till befäl och underbefäl för arbetena jämte en jämnare sysselsättning för arbetarna. Arbetena förutsattes dessutom skola i görligaste mån utföras i samband med normala revisionsarbeten å kraftverken och med utnyttjande av de driftstopp och tömningar av vattenvägar, som gjordes för dessa.

Vattenfallsstyrelsen meddelar i sin nu förevarande skrivelse, att de åtgärder, som styrelsen närmast avsåge att utföra eller påbörja med anlåtande av det äskade beloppet å 800,000 kronor, vore *dels* skyddsanordningar, bestående av skyddskurar för sådan personal, som måste stanna på sin post under luftanfall, samt skyddsrum vid vissa kraftstationer för övrig personal och en del militär bevakningspersonal, *dels* stängsel kring en del av de viktigare kraftstationsanläggningarna, *dels* anordningar för snabbare tömning av vattenvägar vid vissa kraftstationer för minskande av översvämningsriskerna genom skador av bombanfall, *dels* anordningar för begränsning av utflödet från större vattenmagasin, därest de ordinarie avstängningsorganen skulle skadas genom bombanfall, *dels* brandskyddsanordningar i form av förbättrad brandisolerig vid vissa kraftstationsbyggnader och *dels* vissa bomb- och splitterskydd.

I en i ärendet senare, till utveckling av sin framställning ingiven promemoria har vattenfallsstyrelsen upplyst, att av de nu ifrågavarande arbetena sådana för ett belopp av 195,000 kronor avses skola utföras i samband med planerade revisionsarbeten å kraftverksanläggningarna och att kostnaderna för desamma förutsättas skola bestridas av driftsmedel. Vidare äro enligt promemorian arbeten för en kostnad av 435,000 kronor av sådan beskaffenhet, att kostnaderna för desamma böra bestridas av till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond. De återstående arbetena, för vilka kostnaderna uppgå till 170,000 kronor, äro sådana, att de kunna tills vidare uppskjutas och medel för desamma upptagas å beredskapsstat.

I detta sammanhang torde jag få erinra om, att vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 15 november 1938 angående anslag att upptagas å beredskapsstat för nästa budgetår meddelat, att styrelsen, därest arbetslöshet inträffade, skulle kunna, ehuru endast med stor svårighet, så forcera arbetena för det

civiltekniska luftskyddet, att under nästa budgetår skulle kunna användas — utöver förutnämnda 800,000 kronor — ytterligare ett belopp av 600,000 kronor. Styrelsen hemställer därför i sin sistnämnda skrivelse, att å beredskapsstaten för budgetåret 1939/40 upptages för ändamålet ett förskottsanslag av 600,000 kronor.

Departement-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår hava statsmakterna nästlidet år i princip godkänt ett då framlagt program angående vidtagande av civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens vattenkraftsanläggningar. Emellertid har därvid förutsatts, att arbetena, vilka befunnos lämpliga att utföra under tider med minskad arbetstillgång, skulle tills vidare uppskjutas i avvaktan på utvecklingen å arbetsmarknaden. Avsteg härifrån skulle dock få ske, därest på grund av planerade revisionsarbeten vid kraftstationerna eller andra förhållanden särskilda skäl skulle föreligga att oberoende av arbetsmarknadssynpunkter utföra skyddsåtgärderna. Med stöd härav har, såsom av det föregående framgår, Kungl. Maj:t för budgetåret 1939/40 anvisat medel för utförande av vissa luftskyddsåtgärder vid statens kraftanläggningar.

Vattenfallsstyrelsens nu förevarande framställning innebär, att under nästa budgetår utan hänsyn till förhållandena å arbetsmarknaden civiltekniska luftskyddsåtgärder skulle få utföras till en sammanlagd kostnad av 630,000 kronor. Härav skulle enligt de av riksdagen godkända grunderna för finansieringen av dylika åtgärder ett belopp av 195,000 kronor påföras statens vattenfallsverks driftskostnader och 435,000 kronor utgå av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Med hänsyn till den omfattande elektrifiering av landets industrier och järnvägar, som under senare tider ägt rum och allttjämt pågår, torde det vara av vikt för landets försvarsberedskap, att åtgärder i syfte att möjliggöra ett upprätthållande av landets kraftproduktion icke alltför länge uppskjutas. Till följd av de internationella förhållandena torde nu berörda fråga äga särskild aktualitet. Jag anser mig därför icke böra motsätta mig, att vissa åtgärder för skyddande av statens kraftanläggningar komma till stånd redan under nästa budgetår och att alltså för ändamålet erforderliga medel nu äskas oberoende av förhållandena å arbetsmarknaden. Beträffande omfattningen av de ifrågavarande åtgärderna vill jag biträda vattenfallsstyrelsens förslag, att dylika åtgärder utföras för en kostnad av sammanlagt 630,000 kronor, av vilket belopp 435,000 kronor såsom avseende fasta anläggningar skola utgå av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond, och 195,000 kronor såsom avseende icke fasta anläggningar skola bestridas av statens vattenfallsverks driftsmedel.

I det förslag till beredskapsstat, som senare kommer att föreläggas riksdagen, har jag för avsikt att upptaga ett belopp av 770,000 kronor för ytterligare civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverk.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till utförande av civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar må under budgetåret 1939/40 disponeras ej mindre 195,000 kronor av statens vattenfallsverks driftsmedel än även 435,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.